

SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 45/2009 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om avbytar-service för lantbruksföretagare, lag om avbytar-service för pälsdjursuppfödare, lag om försök med vikariehjälp för renskötare och lag om ändring av 114 § i lagen om pension för lantbruksföretagare

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 20 oktober 2009 en proposition med förslag till lag om ändring av lagen om avbytar-service för lantbruksföretagare, lag om avbytar-service för pälsdjursuppfödare, lag om försök med vikariehjälp för renskötare och lag om ändring av 114 § i lagen om pension för lantbruksföretagare (RP 221/2009 rd) till social- och hälsovårdsutskottet för beredning.

Utlåtande

I enlighet med riksdagens beslut har jord- och skogsbruksutskottet lämnat utlåtande i ärendet. Utlåtandet (JsUU 29/2009 rd) återges efter betänkandet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Riitta Kuusisto, social- och hälsovårdsministeriet
- biträdande direktör Tauno Jouhtimäki, Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt (LPA)
- arbetsmarknadsjurist Henrika Nybondas-Kangas, Kommunala arbetsmarknadsverket
- ombudsman Raimo Kivineva, Lantbruksavbyterna rf
- rennäringskonsulent Inga-Briitta Magga, Renbeteslagsföreningen
- jurist Maire Lumiaho, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av
— Finlands Pälsdjursuppfödares Förbund rf.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår ändringar i lagen om avbytar-service för lantbruksföretagare. En husdjursföretagares rätt att få avbytar-service på grund av semester ökas med en dag så att semesterlängden är 26 dagar per kalenderår. I lagen föreslås också en ny bestämmelse om att de kostnader som en lokal enhet har för läroavtalsutbildning

som leder till avbyтарыrke berättigar till ersättning av staten inom ramen för ett anslag som anvisas i statsbudgeten för detta ändamål. Dessutom föreslår regeringen att bestämmelserna om betalning och justering av förskotten på ersättningen av staten ändras.

Regeringen föreslår en lag om avbytar-service för pälstdjursuppfödare. För pälstdjursuppfödare ordnas inom ramen för ett anslag i statsbudgeten avbytar-service för semester avgiftsfritt och för extraledighet mot en avgift. Social- och hälsovårdsministeriet fastställer kalenderårsvis maximitalet semesterdagar och extraledighetstimmar.

Med pälstdjursuppfödare avses en person som är skyldig att teckna en i lagen om pension för företagare avsedd försäkring och har en sådan försäkring i kraft eller har lämnat in ansökan om försäkring och dessutom har en betydande uppgiftsandel av de dagliga göromål som hör till skötseln av pälstdjuren. Pälstdjursuppfödaren kan välja om han eller hon anlitar den service som den lokala enheten ordnar eller om han eller hon själv ordnar sina avbytartjänster och får ersättning för kostnaderna från den lokala enheten. För att få avbytar-service måste pälstdjursuppfödaren och den pälstdjursuppfödning som han eller hon bedriver uppfylla vissa villkor som bland annat rör antalet pälstdjur.

Förvaltningen av avbytar-service för pälstdjursuppfödare och ersättandet av kostnaderna för den ordnas i huvudsak på motsvarande sätt som i lagen om avbytar-service för lantbruksföretagare.

Regeringen föreslår också en lag om försök med vikariehjälp för renskötare. Försöket börjar den 1 januari 2010 och pågår tre år. Lantbruks-

företagarnas pensionsanstalt (LPA) svarar för verkställigheten av det.

Försöket gäller renskötare som har i lagen om pension för lantbruksföretagare avsedd så kallad obligatorisk LFÖPL-försäkring eller har lämnat in ansökan om försäkring och har minst 50 inräknade renar. Renskötaren skaffar själv en vikarie då han eller hon på grund arbetsoförmåga till följd av sjukdom eller olycksfall behöver vikariehjälp för sina renskötselarbeten. Inom ramen för ett anslag i statsbudgeten betalar LPA i efterskott en ersättning till honom eller henne för de kostnader detta gett upphov till. Social- och hälsovårdsministeriet fastställer kalenderårsvis maximitalet vikariehjälpstimmor som kan ersättas. Ersättning kan på vissa villkor betalas för kostnader som orsakats av sådana vid tidpunkten för vikariehjälpen nödvändiga renskötselarbeten som renskötaren hade haft för avsikt att själv utföra för egen, familjemedlems eller renbeteslags räkning om han eller hon inte hade blivit arbetsoförmögen.

Lagen om pension för lantbruksföretagare föreslås bli ändrad genom att de uppgifter som hänför sig till verkställigheten av avbytar-service för pälstdjursuppfödare och försöket med vikariehjälp för renskötare skrivs in i bestämmelsen om LPA:s uppgifter.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2010 och avses bli behandlad i samband med den. Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2010.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

Propositionen bygger på utfästelsen i programmet för statsminister Matti Vanhanens andra regering om att öka antalet semesterdagar för lantbruksföretagare med en dag från ingången av 2008 och med ytterligare en dag från ingången av 2010, att skapa ett avbytar-system för pälstdjursuppfödare och att genomföra ett försök med vikariehjälp för renskötare. Regeringen framhåller i programmet att genom att avbytar-systemet utvecklas stärks lantbruksföretagarnas förutsätt-

ningar att orka i arbetet samt deras arbetsförmåga och hälsa. Utskottet välkomnar propositionen, eftersom avbytar-service och vikariehjälp bidrar till bättre ork i arbetet och arbetshälsa för dem som är heltidsbundna av djurskötsel.

När avbytar-service för pälstdjursuppfödare blir lagfäst kommer samma regler för avbytar-service att gälla för alla uppfödare, oavsett om de bedriver pälsuppfödning vid sidan av lantbruk eller på heltid. Företagare som har beskattats enligt inkomstskattelagen för gårdsbruk och

varit försäkringsskyldig enligt lagen om pension för lantbruksföretagare har haft rätt till avbytare medan de som har beskattats enligt lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet inte fått denna service.

För att avbytarservice ska kunna byggas ut måste det rekryteras nya arbetstagare. Det är bra att läroavtalsutbildningen på gårdarna permanentas genom att staten betalar ersättning för kostnaderna, eftersom det hjälper att få arbetskraft. Förlängningen av semesterrätten för lantbruksföretagare ökar enligt propositionen behovet av avbytare med ca 100 årsverken. För pälstdjursuppfödarna är anlitandet av avbytarservice betingat av de årliga budgetanslagen och kan variera inom ramen för de pengar som står till buds. Regeringens uppskattning är emellertid att behovet av avbytare ökar med 26 årsverken.

Utskottet har redan tidigare påpekat att branschen måste göras attraktivare. Avbytarens positioner måste stärkas särskilt genom att permanenta anställningar och dra ner på deltidsarbetet. Avbytarens behöver också arbetsledning och fortbildning för att stärka sin yrkeskunskap och kompetens. Trots att gårdsarealerna har ökat har längden på avbytarens arbetsdag inte påverkats särskilt mycket och inte heller har deltidsarbetet minskat, vilket beror på att gårdarna samtidigt mekaniserats. I likhet med jord- och skogsbruksutskottet skyndar social- och hälsovårdsutskottet på åtgärder som stärker lantbruksavbytarens ställning och höjer yrkets attraktionskraft.

Skötseln av renar skiljer sig från skötseln av såväl kreatur som pälstdjur på den punkten att den inte nödvändigtvis är dagligen återkommande. Men i skötseln av renar finns det perioder då arbete finns i överflöd och arbetsdagarna blir långa såsom vid renskiljning, märkning på sommaren, reparation av inhägnader och renvallning. Renskötaren kan insjukna eller råka ut för en olycka under pågående arbete som inte kan senareläggas. Försöket med vikariehjälp är nödvändigt för att villkoren för näringen ska förbättras, menar utskottet.

Detaljmotivering

Utskottet föreslår i lagförslag 2, dvs. lagen om avbytarservice för pälstdjursuppfödare, att övergångsbestämmelserna i 42 § 2 mom. och 43 § 1 mom. kompletteras med en passus om att förskotten för januari 2010 betalas till de lokala enheterna samtidigt med förskotten för februari. Eftersom det i början av januari 2010 inte går att bedöma hur många pälsskötare det finns som uppfyller kraven för avbytarservice, bidrar ändringen till att förskotten betalas ut till rätta personer utan att för den skull bromsa upp ibruktandet av servicen.

Förslag till beslut

Social- och hälsovårdsutskottet föreslår

att lagförslag 1, 3 och 4 godkänns utan ändringar och

att lagförslag 2 godkänns enligt propositionen men 42 och 43 § med ändringar (Utskottets ändringsförslag).

Utskottets ändringsförslag

2. lagförslag

42 §

Övergångsbestämmelse som gäller kostnaderna för den lokala förvaltningen

(1 mom. som i RP)

Utan hinder av bestämmelserna i 24 § 2 mom. bestäms storleken på den ersättning per lokal enhet som betalas för 2010 på grundval av antalet pälstdjursuppfödare som är verksamma inom den lokala enhetens område och som beviljats avbytarservice genom beslut som fattats före den 1 april 2010. Under perioden januari-juni betalas ersättningen i form av månatliga förskott *men så att förskottet för januari betalas samtidigt med förskottet för februari*. Förskottets belopp är 17 euro per månad per sådan pälsskötare inom den enskilda lokala enhetens verksamhetsområde på vilken finns minst en pälstdjursuppfödare som

enligt LPA:s bedömning uppfyller villkoren för avbytarservice.

(3 mom. som i RP)

43 §

Övergångsbestämmelse som gäller förskotten för kostnaderna för avbytarservice

Utan hinder av bestämmelserna i 27 § 1 mom. är förskottets storlek under perioden januari-juni 2010 250 euro per månad per sådan pälsfarm inom den enskilda lokala enhetens verksamhetsområde på vilken finns minst en pälsdjursuppfö-

dare som enligt LPA:s bedömning uppfyller villkoren för avbytarservice *och betalas förskottet för januari samtidigt med förskottet för februari*. Från och med juli bestäms förskottets belopp enligt antalet pälsdjursuppfödare som är verksamma inom den lokala enhetens område och som beviljats avbytarservice genom beslut som fattats före den 1 april 2010 samt på grundval av LPA:s uppskattning av hur stor den genomsnittliga kostnaden för en semesterdag blir i den lokala enheten under 2010.

(2 mom. som i RP)

Helsingfors den 25 november 2009

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Juha Rehula /cent
vordf. Sirpa Asko-Seljavaara /saml
medl. Hannakaisa Heikkinen /cent
Arja Karhuvaara /saml
Anneli Kiljunen /sd
Marjaana Koskinen /sd
Jukka Mäkelä /saml

Markku Pakkanen /cent
Päivi Räsänen /kd
Paula Sihto /cent
Satu Taiveaho /sd
Erkki Virtanen /vänt
ers. Ilkka Kantola /sd.

Sekreterare var

utskottsråd Eila Mäkipää.

RESERVATION

Motivering

I propositionen föreslås en lag om avbytarservice för pälsdjursuppfödare.

Enligt förslaget ordnas för pälsdjursuppfödare avbytarservice för semester avgiftsfritt; semestern är längst 14 dagar 2010. I statsbudgeten för 2010 har 2 600 000 euro avsatts för avbytarservice för pälsdjursuppfödare.

Lagen motiveras med att pälsdjursuppfödarna redan länge enträget efterlyst avbytarservice och att tre budgetmotioner väckts i frågan i riksdagen.

Lagberedarna har inte brytt sig om att fundera på om det eventuellt finns liknande yrkesutövare som kunde behöva statsfinansierad avbytarservice. Av pälsdjursuppfödarna krävs det nämligen att de har tecknat en obligatorisk pensionsförsäkring för företagare eller har lämnat in en ansökan om försäkring. Att den av staten bekostade avbytarservicen utvidgas till pälsdjursuppfödare kan sätta press på att ordna offentligt finansierad avbytarservice även för exempelvis företagare som driver djurbutiker, kennel, djurpensionat, cirkus eller fiskuppfödningssanläggningar; de jobbar ju också med djur och sköter dem dagligen, regelbundet.

Så får man inte heller glömma bort att en del av djurskyddsorganisationerna har fördömt päls-

djursnäringen som oetisk och problematisk ur djurskyddssynvinkel bl.a. för att farmade djur inte tillåts bete sig arttypiskt. Det har föreslagits att hela näringen ska förbjudas. Dessutom har djurskyddsinspektioner som gjorts på pälsfarmar under de senaste åren avslöjat brister i iakttagandet av djurskyddslagen och djurskyddsförordningen. Det är i högsta grad förvånande att regeringen, där de gröna sitter med, föreslår bättre villkor för pälsdjursuppfödningen i Finland och godkänner uppfödningen som en seriös näring genom att bevilja den närapå tre miljoner euro.

Lagen om avbytarservice för pälsdjursuppfödare sitter inte heller bra under en ekonomisk depression. När man i kommunerna kämpar med otillräckliga personresurser och vikarieanslag bl.a. på ålderdomshem och inom hälso- och sjukvården och den sociala omsorgen struntar regeringen i att höja statsandelen till kommunerna utan ger hellre pengar till ett nytt system, avbytarservice för pälsdjursuppfödare.

Förslag

Jag föreslår

att lagförslag 2 förkastas.

Helsingfors den 25 november 2009

Marjaana Koskinen /sd